

ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK VE İSRAİL'İN GAZZE HAREKATI

Turgut TURHAN*

Özet

İsrail'in 27 Aralık 2008 tarihinde Gazze'de başlattığı 22 günlük “ dökme kurşun hareketi” son zamanlarda dünyamızın gördüğü en önemli katliamlardan birisi olmuştur. İsrail bu hareket sırasında hemen hemen hepsi sivil halktan olmak üzere 1.315 Filistinli'nin ölümüne sebep olmuştur. Ölenlerin 355'i çocuk, 100'ü kadındır. Geride 5.300 yaralı ve 4.000 yıkılmış ev 50.000 evsiz Filistinli kalmıştır. İşte bu çalışmada, İsraili yetkililerin Gazze hareketi sırasında bir insanlık suçu, savaş suçu veya suçları işleyip işlemedikleri uluslararası insancıl hukuk açısından irdelenmiş ve eğer işlemişlerse, bu yetkililerin La Haye Uluslararası Ceza Mahkemesinde yargılanmalarının mümkün olup olmadığı sorusu üzerinde durulmuştur.

Çalışma sırasında üzerinde durulan ikinci soru ise İsrail'in Gazze hareketinin “insanlığa karşı işlenen “ bir suç olup olmadığı sorusu olmuştur. İsrail'in bu harekatta izlediği devlet politikasının bir gereği olarak sivil Filistinli'leri yaygın ve sistematik bir biçimde öldürmesi, yok etmesi, göçe zorlaması ve Gazze'nin alt yapısını bir daha onarılamayacak şekilde tahrip etmesi insanlık suçunun en güzel örneği olarak kabul edilmiştir.

Nihayet çalışmada son olarak savaş suçları işledikleri kanısına varılan İsraili yetkililerin La Haye Uluslararası Ceza Mahkemesi'nde yargılanmalarının mümkün olup olmadığı sorusu üzerinde durulmuş, ancak İsrail'in bu mahkemenin yargı yetkisini kabul etmemiş olması nedeniyle bu yola gidilmesinin oldukça zor olduğu vurgulanmıştır. Ancak bu güçlüğe rağmen, İsrail'in uluslararası yapıla geliş hukuku kurallarından doğan sorumluluğunu devam ettiği ve tabii ki en doğru yolun, İsrail'in savaş suçu işleyen yetkililerini kendi ulusal mahkemelerinde yargılaması olduğu vurgulanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Gazze operasyonu, savaş suçları, uluslararası insancıl hukuk, Milletlerarası Ceza Mahkemesi, milletlerarası silahlı çatışmalar

International Humanitarian Law and Israel's Gaza Operation

Abstract

This study deals with war crimes claimed to have been committed by Israel during Gaza operation. In this study firstly whether Israel's operation constitutes a self defence or not has been

* Prof.Dr., Doğu Akdeniz Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi.

discussed. Then the acts claimed to be committed are analysed by considering sources of humanitarian law. Finally the authority of the ICC to exercise jurisdiction over İsrail is analysed. All considerations show that it is not possible to open an action against officials of İsrail in the ICC. But this situation does not terminate İsrail's existing responsibility according to international customary law.

Keywords: Gazze operation/ war crimes/ international humanitarian law /International Criminal Court/ international armed conflicts.

GİRİŞ

İsrail'in , Filistin'in Gazze kentinden kendi topraklarına doğru fırlatılan el yapımı Hamas füzelerine karşı “meşru müdafaa” gerekçesiyle 27 Aralık 2008’ de Gazze’de başlattığı “dökme kurşun harekâtı” geçici bir ateşkesle sona ermiştir. 22 gün süren harekâtın bilançosu ise, tabiri caiz ise tam bir felakettir: 355’i çocuk, 100’ü kadın olmak üzere 1.315 ölü, 5.300 yaralı¹ 4.000 yıkılmış ev, 20.000 hasarlı ve yaşanamaz hale gelen ev, 50.000 kişinin evsiz kalması, açlık, susuzluk, elektriksizlik ve başta tıbbî mühimmat olmak üzere her türlü insani yardımdan yoksunluk...Yok edilmiş, darmadağın olmuş portakal ve limon bahçeleri, zeytinlikler, harabe haline gelmiş atölyeler, çimento fabrikaları, hatta kola fabrikaları , yollarda ölmüş küçük ve büyükbaş hayvan cesetleri , korku dolu ve tedirgin bakışlarla etrafta dolaşan neredeyse yarı çıplak çocuklar , tedavi olmayı bekleyen ve derme çatma hastahane bozması binalarda kalan yaralılar ve çadırlarda yaşayan 1.5 milyon göçmen insan....²

Aslında dünya kamuoyu , İsrail’in “zayıf ve silâhsız konuşma öldür!” anlayışından ibaret olan ve teknik anlamda “ bir savaştan ziyade katliama yakın olan” bu geleneksel savaş anlayışına pek yabancı değildir. İsrail’in bu anlayışla Lübnan’da 17.500 kişinin, Sabra ve Şatilla’da 1.700 kişinin, Kana’da 1.000 kişinin ve Mervahin’de de 1.000 kişinin ölümüne neden olduğunu tüm dünya bilmektedir³. Ancak İsrail Gazze’de Filistin halkının üstüne öyle bir gitmiş ve “meşru müdafaa” kavramı altında öylesine orantısız güç ve şiddet kullanmıştır ki, uluslararası toplum, Gazze’de yaşananlara , İsrail’in önceki katliamları gibi sessiz kalamamıştır. Tam tersine, uluslararası toplum İsrail’in bu son katliamına çok duyarlı davranmış ve bir yandan uluslararası insancıl hukukun “savaş suçu işleyen gerçek kişilerin bu fiillerinden sorumlu tutulması” yönünde gösterdiği gelişme; diğer yandan da uluslararası ceza yargılamasının örgütlenerek

¹ Baş, H.: Gazze savaşının ardından, 26 Ocak 2009 tarihli Cumhuriyet Gazetesi, sh.8.

² Çubukçu, M.: İsrail saldırısının bedeli, 1 Şubat 2008 tarihli Radikal Gazetesi “Radikal İki” eki,sh.7;Çubukçu, M.: Gazze’yi dumanlar anlatıyor, 23 Ocak 2009 tarihli Yeni Düzen Gazetesi,sh.21.; Akgönenç,O.: Gazze trajedisi :Aktörler,algılamalar ve uygulamalar, 18 Ocak-25 Ocak 2009 Tarihli Dünya Gündemi Gazetesi, sh.5;

Karan, C.: İsrail’in hedefleri neydi, ne oldu? 19 Ocak 2009 tarihli Radikal Gazetesi, sh.9.

³ Fısk, R.: Sivil kanı Batı’nın da eline bulaştı, 18-25 Ocak 2009 tarihli Dünya Gündemi Gazetesi, sh.5.

yargılama işlevini yerine getirmeye başlamış olması nedeniyle⁴ deyim yerindeyse “İsrail’e karşı ayaklanmıştır”. Nitekim son haftalarda Türkiye’den de katılanlar dahil olmak üzere sayıları 400’ü aşan sivil toplum örgütünün İsraili yetkililerin Gazze’deki tutum ve davranışlarını La Haye “Uluslararası Ceza Mahkemesi(UCM)”ne taşımış olmaları da , önümüzdeki aylarda , İsrail’in Gazze’de kullandığı kuvvetin ve şiddetin nedeni, kuvvet kullanma şekli ve bu kuvvetin kullanılma aracı olan silâhlar açısından uluslararası toplum açısından sorgulanacağına bir işaretidir⁵. Bu anlamda, uluslararası toplumun güncel uluslararası çatışmalar hukuku çerçevesinde İsraili yetkililerin yargılanabileceğine olan inanç ve gayretlerini de saygıyla anmak gerekir.

Ancak belirtmek gerekir ki, uluslararası toplumda açık bir biçimde görülen bu heyecana rağmen, İsraili yetkililerin La Haye’e götürülmesi pek kolay olmayacak ve korkarız ki, Gazze’de işlenen savaş suçları da İsrail’in yanına kâr kalacaktır. Bunun nedeni ise İsraili yetkililerin savaş suçu işlemediklerinin sabit olması değil, fakat UCM’nin işleyişine hakim olan usul kurallarının yetersizliği ve Amerika Birleşik Devletleri(ABD) güdümündeki Birleşmiş Milletler’in(BM) İsraili yetkililerin yargılanmasına yönelik isteksizliği olacaktır. İşte bu kısa çalışmayla güdülen amaç İsraili yetkililerin La Haye’e götürülmesi yolunda rastlanabilecek olan bazı teknik sorunları akla gelebilecek çeşitli sorular çerçevesinde tartışarak gündemi okuyucuya taşımaktır.

1. İSRAİL’İN HAREKATI “MEŞRU MÜDAFAA “ OLARAK NİTELENDİRİLEBİLİR Mİ?

Bilindiği gibi İsrail hükümeti, 27 Aralık’ta Gazze’yi bombalamaya başlarken Gazze’den İsrail’e doğru fırlatılan el yapımı Hamas füzelerini gerekçe olarak göstermiş ve İsrail’in savunma konumunda olduğunu vurgulayarak “meşru müdafaa” hakkını kullandıklarını tüm dünyaya ilan etmişti. Bu nedenle harekâtın meşru olduğunu savunan İsrail hükümeti, operasyonun Hamas’ın alt yapısı çökene kadar süreceğini ve ancak Hamas’ın roket saldırılarını durdurması halinde ateşkes yoluna gidebileceklerini açıklamıştır. Üstelik başlayan harekâtın bir “meşru müdafaa “ olduğu görüşü İsrail’in kadim dostu olan ABD⁶ ve “bir uygarlık projesi” yürüttüklerini ifade eden! Avrupa

⁴ Uluslararası insancıl hukuk bağlamında uluslararası ceza hukukunun “kişilerin uluslararası suçlardan dolayı cezai sorumluluğu” yönünde katettiği gelişme ve yargılama organizasyonları I için bkz.Cassese,A.: International Criminal Law,Oxford 2003, sh.15 vd.; Tezcan,D./Erdem,M.R./Önok,M.: Uluslararası Ceza Hukuku, Ankara 2009, sh.309 ve sh.446.

⁵ Aydın, A.İ.: Üç kıtadan İsrail’e suç duyurusu, 27 Ocak 2009 tarihli Zaman Gazetesi, sh1 ve sh.13; Salha, S.: İsrail’in “ Dime” zaferi, 23 Ocak 2009 tarihli Zaman Gazetesi, sh.22.

⁶ Bu bağlamda, ABD’de yaşayan Musevilerin en önemli kuruluşlarından birisi olan “ American Jewish Committee (AJC)” nin direktörü Jason Isaacson’un şu ifadeleri Amerikan-Musevi koalisyonunun Gazze harekâtını nasıl bir gerekçeyle bir “ meşru müdafaa” anlayışına dayandırdığını açıkça gözler önüne sermektedir : “ İsrail yıllardır saldırı altında yaşıyor. Ama İsrail’in yıllardır her gün yaşadığı güvenlik açmazından kimse söz etmiyor...Hiç kimsenin yıllardır

Birliği tarafından da benimsenmiş ve paylařılmıřtır⁷. Kuşkusuz ki bu görüşün benimsenmesinde İsrail’in uluslararası finans piyasasında ağırlıklı bir rol oynaması ve küresel ölçekte gerçekleştirdiği lobi faaliyetleri önemli bir rol oynamıřtır⁸. Acaba İsrail’in “ dökme kurşun harekti”nı, uluslararası toplumun bu iki önemli aktörü gibi bir “meşru müdafa” olarak kabul edebilmek mümkün müdür?

Oldukça genel bir tanımla meşru müdafa, bir kişinin kendisini veya mülkiyetinde olan bir eşyayı bir saldırıya karşı savunmak veya korumak için kendisine yönelen saldırıya makul, gerekli ve oranlı bir tepkiyle karşılık vermesi olarak tanımlanmaktadır⁹. Bu tanım çerçevesinde uluslararası ceza hukukunda bir meşru müdafaadan söz edilebilmesi için, failin hareketinin kendisinin veya nc bir kişinin yaşamına yönelik mevcut veya hemen gerçekleşebilecek hukuka aykırı bir saldırıya karşı olması; saldırıyı önlemenin başka bir yolunun bulunmaması ; saldırganın hukuka aykırı davranışına failin yol amamış olması ve savunmanın saldırı hareketiyle orantılı olması gerekir¹⁰. Hemen eklemek gerekir ki, uluslararası toplumun İsraili yetkililerin huzurunda yargılanmasını istediği La Haye UCM statüsü de medde 31/1-c de meşru müdafa halini düzenlemiş bulunmaktadır. Getirilen düzenlemeye göre, kendisini , bir başkasını veya savaş suçları durumunda kendisinin veya bir başkasının hayatta kalması için elzem olan eşyayı ya da askeri bir hedefe ulaşmak için elzem olan eşyayı derhal vukuu bulacak hukuka aykırı bir güç kullanımına karşı, korunan kişi ya da malvarlığına yönelik tehlike derecesiyle orantılı bir biçimde korumak amacıyla makul bir Şekilde davranan kimsenin eylemi hukuka uygun addolunacaktır. Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi, UCM Statüsüne göre bir meşru müdafaadan söz edebilmek için , saldırının haksız olması; saldırının bir hakka yönelik olması; saldırının halen bulunması; savunmada zorunluluk bulunması; savunma hareketinin saldırgana yönelmesi ve savunma ile saldırı arasında oran bulunması gerekir¹¹.

Hamas roketlerinin saldırısı altında yaşayan İsrail halkının çektiklerini göz ardı etme ve İsrail’in kendini savunma hakkı olmadığını söyleme özgürlüğü yoktur. İsrail’in kendini savunma biçiminin kötü olduğunu söyleyebilirsiniz. Savunma sırasında hata üstüne hata yaptığını beyan edebilirsiniz. Kendini savunurken Filistinlilere kötülük yaptığını da savunabilirsiniz. Bu sizin kendi grşnzdr. Ama İsrail’in kendini savunma hakkı yoktur diyemezsiniz”, bkz. “İlişkilere verilen ağır zararın izi kalır”, Leyla Tavşanoğlu’nun AJC. Direktörü Jason Isaacson ile yaptığı söyleşi, 15 Şubat 2009 tarihli Cumhuriyet Gazetesi, sh.12.

⁷ Bu büyük uygarlık projesinin en önemli organı olan AB Komisyonu’nun kalkınma ve insani yardımlardan sorumlu yesi Louis Michel’in Gazze’nin kuzeyindeki Cebaliye’yi ziyareti sırasında Gazze’nin yerle bir olmasında Hamas’ın büyük bir sorumluluğu bulunduğunu dile getirerek Hamas’ı terörist bir hareket olarak kabul ettiklerini ve masum sivillerin ölümüne yol açan bir hareketin direniş değil terörizm olduğunu ifade etmesi , ancak İsrail’in 1.315 sivil öldürdüğünün kendisine hatırlatıldığında ise sessiz kalması dikkat çekicidir, bkz.” AB yine Hamas’ı adres gösterdi”, 27 Ocak 2009 tarihli Zaman Gazetesi, sh.13 ;

⁸ Akgönenç, sh.5.

⁹ Cassese, sh.223.

¹⁰ Tezcan/Erdem/nok, sh.479.

¹¹ Cassese, sh.230; Tezcan/Erdem/nok, sh.480-481.

Belirtilen bu koşullar açısından İsrail'in Gazze harekâtına bakıldığında bu harekâtın bir meşru müdafaa olarak kabul edilebilmesi oldukça güçtür. Şöyle ki, Hamas'ın İsrail'e yönelik füze saldırılarında bulunduğu ve sivil-askeri hedef gözetmeksizin günde bir kaç füze ateşlediği bir gerçektir. Kuşkusuz ki Hamas'ın bu eylemleri de uluslararası insancıl hukuka aykırıdır ve bu fiilleri gerçekleştirenlerin cezai sorumluluğunu gerektirir. Ancak bu füzelere bakıldığında bunların askeri açıdan hedef bulma kabiliyeti son derece zayıf olan el yapımı füzeler olduğu görülmektedir. Nitekim İsrail'in kullandığı silâhların yanında ancak birer "havai fişek" niteliğinde sayılabilecek olan İsraili sivil kayıp da yoktur. Konuya bu açıdan bakıldığında İsrail'in, meşru müdafaa kavramının en önemli kurucu unsuru olan "orantılı güç kullanma" unsurunu yok ettiği açıktır. Bu anlamda İsrail, "kendisine değnekle saldıran Hamas'a tabanca ile karşılık vermiştir". Rakkamlar ortadadır: 1.315 Filistinli ölü, buna karşın dost ateşi ile öldüğü öne sürülen 14 İsrail askeri! Bu rakkamlar dahi İsrail'in meşru müdafaa kavramına sığarak ne kadar orantısız güç ve şiddet kullandığını açıkça gözler önüne sermektedir. İsrail'in kullandığı aşırı güç ve bu gücün kullanılmasındaki orantısızlık bu devletin meşru müdafaa iddiasını açıkça yok etmektedir¹². Kaldı ki, UCM Statüsünde de düzenlendiği şekliyle bir meşru müdafaa söz edilebilmesi için , saldırıya uğrayanın orantılı bir kuvvet kullanması yanında , bu kuvvet kullanımının saldırıyı defetmek için kaçınılmaz ve gerekli olduğunu da unutmamak gerekir. İsrail'in etkisiz Hamas füzelerine karşı bu saldırıyı defetmek için bu derece aşırı güç kullanıp 22 gün boyunca Gazze'yi havadan, karadan ve denizden bombalamasına ve Gazze'yi işgal etmesine gerek var mıydı? Unutmamak gerekir ki son derece donanımlı olan İsrail ordusu karşısında bir "muharip güç" bile yoktu. İsrail tüm sivillerin Hamas mensubu olduğu inancıyla harekâtı doğrudan doğruya sivillere yöneltti ve "maruz kaldığı tehdit bu ölçüde bir karşılığı gerektirmediği" halde¹³ meşru müdafaa adı altında binlerce insanı katletti. İşin daha da ilginç tarafı, BM İnsan Hakları Konseyi'nin Filistin'in değil, İsrail'in uluslararası hukuk anlamında bir "saldırı" fiilini işlediğini ve dolayısıyla meşru müdafaa konumunda olan tarafın İsrail değil, saldırıya uğrayan Filistin'in olması gerektiği yönünde görüş beyan etmiş olmasıdır¹⁴. Bütün bu görüşler çerçevesinde İsrail'in kuvvet kullanma gerekçesini "meşru müdafaa"da bulunma gerekçesine dayandırmasının pek anlamı kalmadığı açıktır.

2 . İSRAİL'İN HAREKÂTI " İNSANLIĞA KARŞI İŞLENEN SUÇ" OLARAK NİTELENDİRİLEBİLİR Mİ?

Bir suç kategorisi olarak " İnsanlığa karşı işlenen suçlar" kavramı ilk olarak Nürnberg Mahkemesi Şartında somutlaşmış ve geçen zaman içinde BM Genel Kurulunca uluslararası insancıl hukukun bir parçası olarak kabul edilerek eski

¹² Tarhanlı, T.: Savunma ve suç arasında İsrail'in Gazze harekâtı, Güncel Hukuk, Şubat 2009, 2-62, sh.29.

¹³ Tarhanlı,sh.29.

¹⁴ Tarhanlı,sh.29.

Yugoslavya ve Ruanda için kurulmuş olan Uluslararası Ceza Mahkemeleri statüleri tarafından da benimsenmiştir¹⁵. Nürnberg Şartında adam öldürme, yok etme, köleleştirme, göçe zorlama, sivil topluluğa karşı kötü muamele ve dini, ırki ya da siyasi nedenlerle ayrımcılık yapma olarak sıralanmış olan insanlığa karşı suçların¹⁶, günümüzde de UCM Statüsünün 7 maddesinde daha geniş kapsamlı olarak sıralandığı görülmektedir. Buna göre, adam öldürme, yok etme, köleleştirme, halkı göçe ya da nakle zorlama, uluslararası kamu hukukunun temel hükümlerine aykırı olarak hapsedme veya bedensel hürriyeti ağır bir şekilde ortadan kaldırma, işkence, zulmetme, cinsel özgürlük aleyhine fiillerde bulunma, vatansız bırakma, kişileri ortadan kaldırma ve diğer fiziki ve ruhi sağlığa zarar verici filler birer “insanlığa karşı işlenen suç” olarak kabul edilmiştir¹⁷.

Bir fiilin insanlığa karşı işlenen bir suç olup olmadığı konusunda üç ayrı unsurun birlikte oluşması gerektiği ifade edilmektedir. Bunlardan birincisi, fiilin “sivil bir nüfusa yöneltilmek” zorunda olmasıdır. Diğer bir ifadeyle suçun mağduru “sivil nüfus”tur¹⁸. Fiilin sivil bir topluluğa işlenmiş olması şartı, doğal olarak beraberinde iki iç şart daha getirmiştir. Bunlardan birincisi “çok geniş bir sivil topluluğun” hedef alınmış olması; ikincisi ise , bu fiilin “silâhli çatışma dışında kalan kişilere” yöneltilmiş olmasıdır¹⁹. Burada “sivil nüfus” tan kast edilenin asker sayılan kişilerden olmamayı ve çatışma dışı kalmış kişileri ifade ettiği açıktır. Bu anlamda sivil nüfus, aynen Gazze’de olduğu gibi, siyasal, ulusal, etnik veya dini bir grup olabilir²⁰. Fiilin , insanlığa karşı işlenen bir suç olarak nitelendirilebilmesi için gerçekleşmesi gereken ikinci unsur ise “sistemantik veya yaygın” bir saldırı çerçevesinde gerçekleşmiş olmasıdır. Bu unsur, bir yandan fiili ulusal düzeyde yargılama yapılabilecek adı bir suçtan ayırmaya yararken, diğer yandan da bazı kişilere yönelik insan hakkı ihlallerini insanlığa karşı işlenen suçlar kategorisi dışında tutmaya yaramaktadır²¹. Burada fiilin sistemantik veya yaygın bir şekilde işlenmiş olması suçun sabit olması için yeterli olup aranan bu iç şartlar kümülâtif nitelikte değildir²². Nihayet , insanlığa karşı işlenen suçlar kategorisinin üçüncü kurucu unsuru da bu fillerin “bir devlet ya da organizasyonun izlediği bir politikaya” uygun bir şekilde gerçekleştirilmiş ” olmalarıdır. Bu anlamda insanlığa karşı suçların devlet

¹⁵ “ İnsanlığa karşı suçlar” kategorisinin tarihi gelişimi hakkında bkz. **Başak,C.: Uluslararası Ceza Mahkemeleri ve Uluslararası Suçlar, Ankara 2003, sh.118 vd.; Cassese, sh.67 vd.**

¹⁶ Nürnberg Şartı ve insanlığa karşı suçlar için bkz.Başak, sh.120

¹⁷ Roma Statüsünde “insanlığa karşı suç” oluşturan filler için bkz. Cassese, sh.74 vd.;Başak, sh.133 vd.

¹⁸ Azarkan,E.: Uluslararası hukukta insanlığa karşı suçlar, 52 AÜHFD, (2003),S.3, sh.288; Töngür,A.R.: Uluslararası Ceza Mahkemesinin Kapsamı ve Yargılama Hukuku, İstanbul 2005, sh.35.

¹⁹ Töngür, sh.35

²⁰ Tezcan/Erdem/Önok, sh.545-546; Azarkan, sh.288;Töngür, sh.35.

²¹ Tongür, sh.35.

²² Tezcan/Erdem/Önok, sh.546; Töngür, sh.35.

görevlileri ya da devlet adına hareket eden kişilerin açık veya örtülü desteği ve teşvikiyle işlenebilecek bir suç olduğu da ortadadır²³.

Gazze harekâtının gerekçesi, yürütülüş biçimi ve varılan sonuçları insanlığa karşı işlenen suçların anılan bu kurucu unsurları açısından değerlendirildiğinde, harekâtın, insanlık aleyhine işlenen suçların en güzel örneği olarak insanlık tarihine geçeceğinden kimsenin kuşkusu olmamalıdır. İsrail bu harekette izlediği “devlet politikası”nın bir gereği olarak “yaygın ve sistematik” bir biçimde Filistinli “sivil halkın” halkının öldürülmesi, yok edilmesi, yurtlarından sürülmesi ve Gazze’nin alt yapısının bir daha onarılmayacak şekilde tahrip edilmesine yönelik bir tutum sergilemiştir. Bunun da adı tam anlamıyla insanlığa karşı işlenen bir suçtur. Şöyle ki, İsrail, öncelikle Gazze’de tam anlamıyla ve açık bir biçimde “sivil halkı” hedef almış ve uluslararası insancıl hukukun silâhlı bir çatışmada sivillerin en geniş ölçüde korunması ve bu korumaya yönelik önlemlerin alınması gerektiği ilkesini hiç dikkate almamıştır. Harekât boyunca tüm sivilleri birer Hamas militanı olarak algılayan İsrail, bu kişilerin savaş dışı kişiler olmasına rağmen, konuşmalarına dahi fırsat vermeden bu kişileri bilerek öldürmüştür. Öyle ki, harekâtın başladığı 27 Aralık 2008 tarihinin hemen ertesi gününde, Uluslararası Kızılhaç Komitesi başkanı İsrail’in hava bombardımanından endişe duyduğunu, zira daha ilk 24 saat içinde 275 sivilin öldüğünü ve 950 sivilin de yaralandığını açıklamak durumunda kalmıştır²⁴. Bu günlerde dünyanın dört bir yanındaki sivil toplum örgütlerinden ve dost devletlerden İsrail’e ciddi uyarılar yapılmış ama İsrail, kullandığı orantısız gücün etkisini daha da arttırarak, sanki onlara acı vermek ve daha çok öldürmek istercesine sivilleri fosfor bombalarıyla bombalamaya devam etmiştir. Uluslararası silâhlı çatışmalar hukukunun en önemli ilkesi olan “asgari düzeyde savaşı asgari acılarla saf dışı bırakma” ilkelerini başta BM olmak üzere tüm dünya ile alay edercesine unutan! İsrail sonunda 355’i çocuk 1.315 Filistinliyi öldürmeyi, 4.000 evi yerle bir etmeyi ve 50.000 kişiyi evsiz bırakmayı başarmıştır.

Belirtmek gerekir ki, İsrail’in tamamıyla “sivil halkı” hedef alan bu orantısız kuvvet ve güç kullanımı aynı zamanda Filistin halkını yok etmeye yönelik “sistematik” ve “yaygın” bir davranış zincirinin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Her şeyden önce, İsrail’in kullandığı güç, maruz kaldığı “çakar-almaz” Hamas füzelerinden gelen tehditle karşılaştırıldığında gereksiz ve orantısızdır. Harekât boyunca her iki tarafın da kayıpları ortadadır. Bir tarafın kayıpları çift rakkamlarla bile telâfuz edilmezken, diğer tarafın kayıpları 1.000 leri geçmiştir. Öyle ki, İsrail Gazze halkını yok etmeye yönelik bu sistematik ve yaygın saldırılarını sürdürürken sırf kayıpların artmasını sağlamak için Kızılhaç sağlık ekipleri de dahil olmak üzere her türlü tıbbî yardımın Gazze’ye girmesini engellediği gibi, yaralılara yardım eden doktorları ve ambulânsları bile vurmuştur²⁵. İsrail askerlerinin çatışma dışı insan statüsünde olan sivil halkı bir binaya sığdırıp sonra da bu binayı uçaklara ve tankçılara hedef göstermesi halâ akıllardadır. Bütün bu fiillerle İsrail’in güttüğü amacın sadece askeri bir saldırı olmayıp, Gazze’nin alt yapısını

²³ Töngür, sh.35.Krş. Tezcan/Erdem/Önok, sh.545.

²⁴ Acer, Y.: İsrail’in suçları, 1 Şubat-8 Şubat 2009 tarihli Dünya Gündemi Gazetesi, sh.8

²⁵ Acer, sh.8.

taş taş üstünde bırakmayarak yok etmek ve böylelikle Filistinlilerin geleceğe yönelik yaşam alanlarını daraltmak ve yok etmeğe yönelik olduğu ortadadır. Nitekim bugün Gazze’de yıkılan evleri onaracak demir ve çimento dahi bulunmamaktadır. Gazze’de yaşayan Filistinlilerin insan haklarının ağır derecede ihlali ve Filistin’in alt yapısının sistematik bir şekilde yok edilmesinin karşılığının ise insanlığa karşı işlenen suçların sabit kılınmasını²⁶ ve faillerinin de La Haye yolunu tutmasını gerektirir.

İsrail’in harekât boyunca izlediği bu tutum bir devlet politikasının açık veya örtülü bir sonucu mudur? Herhalde bu soruya da olumlu cevap vermek gerekmektedir. Zira, Olmert, Tzipi ve Barak’tan oluşan üçlü daha baştan beri “ kararlı bir strateji” izlediklerini kendileri ifade etmişler ve 1.315 Filistinlinin ölümü” ile Gazze’nin alt yapısının çökertilmesini büyük bir zafer olarak dünya kamuoyuna açıklamışlardır²⁷. Diğer bir ifadeyle , İsrail üçlüsü Gazze’nin alt yapısının çökertilmesini ve bunca Filistinlinin öldürülmesini kendi stratejik öngörülerinin bir sonucu olarak istemiş ve bu isteklerinin gerçekleşmesine yönelik tüm filleri bilinçli bir şekilde işlemişlerdir. Nitekim, gerçekleştirilen katliamın bilinçli bir stratejinin sonucu olduğunu, İsrail ordusundan emekli olmuş bulunan ve dolayısıyla İsrail’in savaş taktiklerini çok iyi bilen eski askerler de dile getirmektedir. Bunlardan birisi olan ve 2000-2003 yılları arasında İsrail ordusunda topçu olarak görev yapmış bulunan Leventhal’in ifadeleri bu açıdan oldukça dikkat çekicidir. Eski askere göre, “Gazze saldırısında 1.315 Filistinli öldü ve 5.000 kişi yaralandı. Yaşamını yitirenlerin yarısından çoğu çapraz ateşe maruz kalan Filistin halkıydı ve aralarında yüzlerce çocuk vardı. Bu yönde bir savaş stratejisini benimseyen ve sonucun bilincinde olan İsraili yöneticiler, umarsız bir üslupla bu kayıpların talihsiz bir kaza olduğunu söylüyorlar. Samimiyetle ifade etmek gerekirse herhangi bir kaza söz konusu değil! Dünyanın en yoğun yerleşim bölgesi üzerine ağır top ve fosfor bombaları yağdırmaya karar verenler bir çok masum insanın da öleceğini çok iyi biliyorlardı²⁸. Üstelik İsraili yetkililer, birer insanlığa karşı suç oluşturan bu filleri işlemeyen önce, “ Hamas’ın attığı Kassam roketleri Filistinli sivilleri öldürmeme yükümlülüğümüzü ortadan kaldırır “ diyen hahambaşı Mordehay Eliyahu’dan da fetva almayı da unutmamışlardır²⁹. Madalyonun diğer bir yüzü de , İsraili yetkililerin bu stratejik öngörüsünün fanatik Musevilerce de benimsenmiş ve paylaşılmış olmasıdır. Bu anlamda milletlerarası toplum, İsrail’in çoğunluğu çocuk masum Filistinliler üzerine fosfor bombaları yağdırırken, fanatik İsraililerin Gazze’yi çevreleyen tepelerde piknik yaparak bombardımanı nasıl seyrettiklerini ve Gazze üzerine düşen her bombadan sonra nasıl sevinç çılgınlıkları attıklarını henüz unutmamıştır. Bir İsraili yerleşimcinin “eski ve yeni Ahit’teki olayların geçtiği vakitlerde soykırımı kalkışmak haktı da, şimdi niye olmasın. Tanrı fikir mi değiştirdi³⁰ ?” ifadesi İsrail hükümetinin

²⁶ Tarhanlı, sh.29.

²⁷ Karan, sh.9.

²⁸ Levanthal,S.: “ Ben topçuyken fosfor bombası kullandım”, 2 Şubat 2009 tarihli Cumhuriyet Gazetesi, sh.8.

²⁹ Karan, sh.9.

³⁰ Karan, sh.9.

Filistinlilerin yaygın ve sistematik bir biçimde yok edilmesi fikrinin fanatik Musevilerce de benimsendiğini göstermiyor mu?

3. İSRAİL YETKİLİLER GAZZE HAREKATI SIRASINDA SAVAŞ SUÇU veya SUÇLARI İŞLEMİŞLER MİDİR?

Oldukça genel bir ifadeyle savaş , “ devletler arasında ortaya çıkan ve belli bir yoğunluğa ulaşan silâhli çatışmalar veya silâhli güç kullanılması vasıtasıyla bir devletin diğerine üstünlük kurma çabası” olarak tanımlanmaktadır³¹. Bu anlamda “ savaş hukuku” da, bu çatışmaların savaştan devletler ve üçüncü devletler bakımından hukuki etkilerini düzenleyen kurallar bütünüdür³². Hukuk düzeni, tarihi insanlıkla birlikte başlayan “savaş olgusu”na ilgisiz kalamamış ve savaş sırasında uyulması gereken kuralları oluşturmayı hedeflemiştir³³.

Tarihin ilk çağlarından bu yana, savaşlarda dahi uyulması gereken bazı kuralların var olduğu bilinmektedir. Ancak daha ziyade teamüle dayanan bu kuralların bugünkü anlamıyla “ insancıl hukuk” kuralları niteliğine sahip oldukları söylenemez³⁴. Bu kuralların uluslararası insancıl hukuk kapsamında birer “ savaş hukuku veya uluslararası silâhli çatışmalar hukuku” kurallarına dönüşümü 1899 ve 1907 La Haye konferanslarıyla başlamış ve özellikle 1945 Nürnberg ve 1946 Tokyo mahkemelerinde olgunlaşmıştır. Ancak savaş sırasında uyulması gereken bazı kuralların varlığı ve bu kurallara uymamanın bir “savaş suçu” oluşturacağı gerçek anlamıyla 1949 Cenevre Sözleşmeleriyle kabul edilmiş ve o tarihlerden günümüze geniş anlamda uluslararası insancıl hukukun bir parçası, dar anlamda ise uluslararası silâhli çatışmalar hukukunun kapsamında uygulanır hale gelmişlerdir³⁵.

1949 Cenevre sözleşmelerinden sonra savaşlarda sivillerin korunması ve muhariplere gereksiz acılar verecek silâhların kullanılması yasağı ekseninde gelişen uluslararası silâhli çatışmalar hukukunun bugünkü yazılı kaynaklarına bakıldığında, alanın, belki bir çok hukuk disiplinine göre oldukça ayrıntılı maddi hukuk kurallarına sahip olduğu görülür. 1949 Cenevre Sözleşmeleri ve bu sözleşmeler altında imzalanan 1977 yılında çıkarılmış bulunan iki ek protokol ile 2007 yılında yürürlüğe giren III. Ek Protokol uluslararası silâhli çatışmalar hukukunun temel kaynaklarını oluşturmaktadır³⁶. Bunlar yanında 1954 yılında imzalanmış bulunan “ Silâhli Çatışmalarda Kültürel Değerlerin Korunmasına Dair Sözleşme” ile iki adet ek protokolü, 1972 yılında kabul edilen “ Biyolojik ve Zehirleyici Silâhların Geliştirilmesi , Üretilmesi ve Depolanmasının Yasaklanmasına Dair Sözleşme”, 1980 yılında kabul edilen “ Fark Gözetmeyen Etkileri Olan ve Aşırı Dozda İzdıraba Yol Açan Silâhların Kullanılmasına

³¹ Tütüncü, A.N.: İnsancıl Hukuka Giriş, İstanbul 2006, sh. 52-53

³² Pazarıcı, H. : Uluslararası Hukuk, Ankara 2003, sh.522.

³³ Aybay, R. : “ Savaş hukuku” ve “ savaş suçları”, 28 Ocak 2009 tarihli Cumhuriyet Gazetesi, sh.2.

³⁴ Aybay, sf.2.

³⁵ Başak, sh.171 vd; Tezcan/Erdem/Önok, sh.560-561; Tütüncü, sh. 53.

³⁶ Tezcan/Erdem/Önok, sh.561.

Dair Sınırlar ve Yasaklara İlişkin Sözleşme”ve ek Protokolleri, “Kimyevi Silâhların Geliştirilmesi, Üretilmesi ve Depolanmasının Yasaklanmasına İlişkin Sözleşme “, 1997 yılında kabul edilen “ Anti-personel Mayınların Kullanılması, Depolanması , Üretilmesi ve Naklinin Yasaklanması ve İmhasına İlişkin Sözleşme” ve Çocuk Hakları Sözleşmesine ek, “Silâhlı Çatışmalara Çocukların Dahil Olmasına Dair Protokol” ve nihayet UCM Statüsü uluslararası insancıl hukuku bağlamında silâhlı çatışmalar hukuku ve savaş suçlarına ilişkin temel düzenlemeler getiren temel kaynaklar olarak karşımıza çıkmaktadır³⁷.

Uluslararası insancıl hukuk bağlamında silâhlı çatışmalar hukukunun yukarıda sıralanan temel kaynaklarına daha yakından bakıldığında, dikkatleri çeken ilk nokta, bu kaynakların hemen hepsinde silâhlı kuvvet kullanımının bir hak olup olmadığı veya ne zaman bir hak haline geleceğinin düzenlenmemiş olmasıdır. Diğer bir ifadeyle bu düzenlemeler silâhlı çatışmaya girilmesinin meşruiyetiyle değil, fakat silâhlı çatışma süresince uyulması gereken ve uyulmadığı takdirde birer savaş suçu oluşturacak düzenlemelerle ilgilenmektedir³⁸. Öte yandan yine bu düzenlemelere yakından bakıldığında, oluşturulmak istenen rejimin de iki amaca odaklandığı görülmektedir: Savaşan güçlerin kesinlikle sivilleri hedef yapmamaları ve sivillerin korunması için her türlü önlemi almaları ve muhariplerin de, onlara en az acıyı verecek olan silâhların ve taktiklerin kullanılması suretiyle savaş dışı bırakılması. İşte bu temel amaç çerçevesinde yukarıda anılan metinler, kaynağını Cenevre sözleşmelerinde bulan ve günümüzde de en ayrıntılı biçimde UCM Statüsü madde 8 de bulan şekliyle kasten adam öldürmeyi, işkenceyi, kötü muameleyi, sivil nüfusa saldırmayı, insani yardım ve barış gücü misyonundaki personele saldırmayı ve bu tür yardımları engellemeyi, orantısız güç kullanarak aşırı ölüm ve yaralanmalara sebep olmayı, biyolojik deneyler tatbik etmeyi, beden ya da sağlığa ağır eza ve cefa vermeyi, malların tahrip edilmesini veya mallara hukuka aykırı biçimde el konulmasını, sivil nüfusu zorla göçe veya nakle zorlamayı, insanları tecrit veya hapsedmeyi, rehin almayı, sivil hedeflere saldırmayı , korunması gereken tarihi ve dini mekânlara saldırmayı, zehirli gaz, sıvı veya özel bir maddeyi kullanmayı, çocukları orduya dahil etmeyi, cinsel özgürlük aleyhinde fiillerde bulunmayı yargılanmayı gerektiren birer savaş suçu olarak düzenlemişlerdir³⁹. Sıralanan bütün bu suç tiplerinden de anlaşılacağı gibi, uluslararası insancıl hukukun, savaşın da “gereklilik, insancılık ve mertlik “ ilkeleri çerçevesinde yapılmasını düzenlemeye çalıştığı görülmektedir⁴⁰. Nihayet son olarak , sıralanan bu suç tiplerinin bir çoğunun sadece tek bir uluslararası kaynakta değil , birden fazla kaynakta bir savaş suçu olarak kabul edildiğini de belirtmek gerekir.

Bütün bu genel açıklamalardan sonra herhalde şu soruyu sormanın zamanı gelmiştir: İsraili yetkililer Gazze harekâtı sırasında savaş suçu işlemişler midir?

³⁷ Azarkan, sh.54; Tezcan/Erdem/Önok, sh.561-562; Başak, sh.172 vd.

³⁸ Tütüncü, sh. 12-13; Tezcan/Erdem/Önok, sh.560

³⁹ Aslan, M.Y.: Teoride ve Uygulamada Savaş Suçları, Ankara 2006, sh.155 vd; Başak, sh.182 vd; Tezcan, Erdem/Önok, sh.569 vd; Tütüncü, sh.12.

⁴⁰ Tezcan/Erdem/Önok, sh.562.

İşledilerse hangi suçları işlemişlerdir? Bu soruya verilecek cevabı aşağıdaki başlıklar altında ele almamız mümkündür:

A) *İsraili yetkililer Gazze harekâtında sivilleri hedef alarak sistematik bir biçimde öldürmek suretiyle savaş suçu işlemişlerdir.*

Uluslararası toplumun üzerinde tartışmasız fikir birliği üzerinde bulunduğu husus, İsraili yetkililerin Gazze savaşı sırasında bilerek ve isteyerek sivilleri hedef almak suretiyle Filistinlileri sistematik bir biçimde katlederek ciddi bir savaş suçu işledikleri yönündedir⁴¹. İşlenen bu suçun aynı zamanda insanlığa karşı da bir suç olduğunu vurgulayan uluslararası toplum, silâhli çatışmalarda sivillerin hedef olarak tayin edilerek sistematik bir biçimde katledilmesinin başta Cenevre Konvansiyonları ve ek protokoller olmak üzere, eski Yugoslavya UCM statüsünde ve La Haye UCM statüsünde (md 8/2) çok ciddi bir savaş suçu olarak kabul edildiğini kabul etmektedir⁴². Silâhli çatışmalarda sivillerin hiçbir şekilde hedef alınmaması, tam tersine korunmaları için tüm önlemlerin alınması uluslararası insancıl hukukun gelişme çizgisinin temel karakteridir⁴³. Durum böyleyken İsrail ordusunun tüm Filistinli sivilleri birer Hamas militanı olarak algılayarak havadan, karadan ve denizden yağdırdığı fosfor bombası dahil her türlü bombayla yok etmesi ve sonuçta 1.315 kişiyi öldürmesi, BM dönem başkanı Brockman'ın da ifadesiyle savaş suçundan da öte bir "soykırım"dır⁴⁴. İsrail'in 1949 Cenevre Sözleşmelerine taraf olduğu halde bunların ek protokollerine taraf olmaması veya iddia ettikleri gibi "meşru müdafaa" halinde olması da bu devletin askeri yetkililerinin sivil Filistinlileri hedef almasını hukuken haklı kılamaz. Zira her iki hal de uluslararası insancıl hukuk bakımından sivillerin hedef alınarak sistematik ve yaygın bir biçimde katledilmelerini haklı kılan bir hukuka uygunluk nedeni değildir.

B) *İsraili yetkililer Gazze harekâtında insanların beden sağlığına ağır eza ve cefa çektiren silâhlar kullanmak suretiyle savaş suçu işlemişlerdir.*

Uluslararası insancıl hukuk silâhli çatışmalarda hem sivillere, hem de muhariplere karşı onların beden ve ruh sağlıklarını olumsuz etkileyecek olan, onlara gereksiz eza ve cefa çektirecek olan silâhların kullanılmasını yasaklamaktadır. Bu anlamda bırakalım sivil halkı, muhariplerin bile daha az zararla, ve daha az eza ve cefayla çatışma dışı bırakılması uluslararası insancıl hukukun temel amaçlarından. Somut bir askeri avantajın getirilerinden çok daha yüksek düzeyde sivillerin ölümüne ve yaralanmalarına yol açabilecek olan saldırılar genel bir yaklaşımla insancıl hukuk dışı olarak kabul edilmektedir. Nihai bir zafere ulaşmak için bile "gerektiği kadar" kuvvete başvurulması ve varılacak olan hedefle verilen zararın orantılı olması güncel silâhli çatışmalar hukukunun temel ilkelerindedir. Bu ilke çerçevesinde güncel silâhli çatışmalar

⁴¹ Salha,S. : İsrail'in " Dime" zaferi, 23 Ocak 2009 tarihli Zaman Gazetesi, sh.22; Tarhanlı, sh. 28-29, Acer, sh.8; Akgönenç, sh.5; Çubukçu, sh.5, El Hayat Gazetesi, sh.1 ve 2.

⁴² Başak, sh.182 ve 197; el Hayat Gazetesi, sh.1; Acer, sh.8.

⁴³ Batur Yamaner,M.: Silahlı Çatışmalarda Sivillerin Korunması, İstanbul 2007, sh.81-82.

⁴⁴ Akgönenç, sh.5.

hukuku aşırı ve gereksiz eylemleri olduğu kadar, savaşılan-savaşmayan ayırımı yapılmaksızın belli silâhların kullanılmasını da yasaklamaktadır⁴⁵.

Durum böyle olduğu halde, İsrail Gazze harekâtı boyunca, sanki özellikle Filistin halkına ağır eza ve cefa çektirmek istercesine güncel uluslararası insancıl hukukun yasakladığı silâhları kullanmış ve uyguladığı bu gereksiz ve kendisine yönelik tehditle orantısız güçle ciddi bir savaş suçu daha işlemiştir. Bu konuda görsel basında sık sık yayımlanan ve yazılı basında da bol bol fotoğraflanan fosfor bombaları ile “dime (dense inter metal explosive)” olarak adlandırılan bombalar henüz akıllardan silinmemiştir. Özellikle, harekât boyunca sivil halkın üstüne kollarını açmış bir ışıklı ahtapot gibi düşen fosfor bombaları üzerinde biraz daha durmakta yarar vardır.

Günümüz savaş teknolojisi dikkate alındığında pek de etkili bir mühimmat olmayan fosfor bombalarının temel işlevi, işaret vermek ve düşman görüş alanını daraltarak asker ve araçların görülmesini engellemektir. Bu bombaların temel maddesi olan beyaz fosfor (BF) oksijenle reaksiyona girdiğinde kendiliğinden yanmakta ve sarı bir alevle birlikte yoğun bir duman ve yüksek derecede ısı yaymaktadır⁴⁶. Çıkardığı yüksek ısı nedeniyle akkor haline gelen ve bu nedenle yakıcı/yangın çıkarıcı bir silâh haline dönüşen FB’lerinin insan sağlığı açısından en önemli özelliği, kemiklere kadar inen ve dolayısıyla insana eza ve cefa veren yanıklara yol açmasıdır. Bunun yanında, söz konusu mühimmatın çıkardığı dumana uzun süre maruz kalan kişilerde üst solunum yolları ve mukoza hastalıkları meydana geldiği de bilinmektedir⁴⁷. Bu arada, söz konusu bombaların, toprakla temas etmeden birkaç metre önceden patladığını ve 250 metrelik bir mesafede fosforla ateşlenen 116 parça fırlattığını da belirtmek gerekir⁴⁸.

Yapılan bu kısa açıklamadan da anlaşılacağı gibi, ister sivillere, ister muhariplere yönelik olarak kullanılsın, insanlara eza ve cefa çektiren, gereksiz acıların doğmasına yol açan FB’nin güncel uluslararası insancıl hukuk ve silâhlı çatışmalar hukukunda yeri yoktur. Verilen bu tanımla FB’nin kullanılması, hem Cenevre Konvansiyonu ek protokolleri, hem eski Yugoslavya UCM statüsü ve hem de La Haye UCM statüsü md. 8(2)(a) iii açısından ağır bir savaş suçu sayılmaktadır⁴⁹. Bu düzenlemelerin yanında, FB’nin kullanımının 1980 tarihli “ Fark Gözetmeyen Etkileri Olan ve Aşırı Dozda İzdıraba Yol Açan Silâhların Kullanılmasına Dair Sınırlamalar ve Yasaklar Sözleşmesi” nin ek protokolleri tarafından da yasaklandığı görülmektedir. Zira bu protokollere göre, sivillere ve sivil objelere ya da bunların yoğun olarak bulunduğu bölgelerde bulunan askeri hedeflere karşı yanıcı ve yangın çıkartıcı silâhların kullanılmaması kuraldır⁵⁰. Öte yandan, BF bombalarının temel maddesi olan fosforun ancak kimyasal reaksiyonlarla işlevini yerine getirebilmesi, bu maddeden imal edilen bombaların “kimyasal silâhların kullanılmasını yasak olması” ilkesi çerçevesinde de

⁴⁵ Batur Yamaner, sh.84.

⁴⁶ Kurtdarcan.B.: Uluslararası silahlı çatışmalar hukukunda yasaklı silahlar ve beyaz fosfor’un kullanımını sorunu, Günce Hukuk, Temmuz 2008, 7-55, sh.47.

⁴⁷ Kurtdarcan, sh. 47.

⁴⁸ Leventhal, sh.8.

⁴⁹ Başak, sh.186.

⁵⁰ Kurtdarcan, sh.48.

düşünülmesini gerektirmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki, uluslararası silâhlı çatışmalar hukukunun kimyasal silâhları düzenleyen normları arasında FB'nin kullanılmasını yasaklayan doğrudan bir düzenleme bulunmamaktadır. Buna rağmen, FB'nin yapısında bulunan yüksek yanıcılık ve bu mühimmata maruz kalan insanlarda oluşan ciddi ve tedavisi zor yaralanmaların insanlara eza ve cefa çektirir olmasından dolayı bu mühimmatın kullanılmasının bir kimyasal silâh olarak kullanılmasının da yasak olduğu⁵¹ ve aksine bir davranışın bir savaş suçu oluşturacağını söylemek mümkündür. Zira aksine bir düşüncenin kabulü halinde, uluslararası insancıl hukukun ki,k temel ilkesinden birisi olan “ muhariplerde gereksiz acılara ve yaralanmalara sebep olan ve onlara eza ve cefa çektiren “ silâhların kullanılması yasağının ihlal edileceği ortadadır⁵².

Durum böyle olduğu halde İsraili yetkililer Gazze'de , üstelik sivillerin üzerine FB yağdırmaktan çekinmemiştir. Uluslararası insancıl hukukun FB'nin kullanılmasını yasakladığının bilincinde olan İsraili askeri yetkililer zaten 2000'li yıllardan bu yana bu bombaların kullanımının eğitimi “ patlayıcı duman bombası eğitimi” adı altında ordu mensuplarına vermişlerdir. Bu bombaların 50 metre mesafedeki herkesi öldürdüğünü ve 200 metre mesafedeki herkesi yaraladığını bilen İsraili askeri yetkililer, 350 metre mesafede kendi askerleri varsa bunları kullanmadan, yok eğer kendi askerleri zırhlı personel taşıyıcıları içindeyse 250 metre mesafeden daha yakın olmamalarını dikkate⁵³ alarak bu bombaları zavallı sivil halkın üzerine atmak suretiyle sivil halkı gereksiz eza ve cefaya maruz bırakmak suretiyle açıkca katletmişlerdir. İsrail'in, harekât boyunca hepsini “ Hamas militanı” olarak algıladığı sivillerin üzerine fosfor bombası yağdırmak suretiyle ciddi anlamda bir savaş suçu işlediği BM İnsan Hakları Komisyonu, Uluslararası Af Örgütü ve Kızılhaç-Kızılay yetkililerince de ifade edilmektedir⁵⁴.

C) İsraili yetkililer Gazze harekâtında insani yardımları engellemek ve bu yardımları gerçekleştirmekle görevli Barış Gücü misyonunun çalışmalarını önlemek suretiyle savaş suçu işlemişlerdir.

İnsani yardımların gerçekleşmesini sağlayacak olan personele veya aynı amaç uğrunda çalışan barış gücü kapsamındaki personele saldırmak veya bu personelin görevini engellemek hem Cenevre Konvansiyonlarına bağlı olarak imzalanan ek protokoller, hem eski Yugoslavya UCM Statüsü ve hem de UCM 'nin statüsünün 8 (2) (b) ii maddesine göre ciddi bir savaş suçu sayılmaktadır⁵⁵. Ancak buna rağmen, İsraili komutanlar, harekât boyunca Kızılhaç ve Kızılay ekiplerinin, doktorların ve başta ambulanslar olmak üzere her türlü sağlık ekibinin çalışmasını engellemişler veya engelleyici bir ortam yaratmışlardır. İsraili askeri yetkililerin bu engelleyici tutum ve davranışları ambulansların vurulması yanında giderek yaralılara tedavi hizmetleri veren doktorların vurulmasına kadar varmıştır. Nitekim Kızılhaç Komitesi Başkanı

⁵¹ Fosfor bombaları ve kimyasal silahlar ilişkisi için bkz. Kurtdarcan, sh.48-49.

⁵² Kurtdarcan, sh.49.

⁵³ Leventhal, sh.8.

⁵⁴ Acer, sh.8; Salha, sh.22, Akgönenç, sh.5; Leventhal, sh.8; El Hayat, sh.2;.

⁵⁵ Başak sh.198.

Kellenberger , 13 Ocak'ta yaptığı açıklamayla sağlık ekiplerine zarar verilmemesi hususunda İsrail'i uyarmak zorunda kalmış, ancak bir sonuç alamamıştır. İsraili yetkililer yine sağlık ekiplerinin Gazze'ye girmesine izin vermemişler, ambulânsların çalışmasını engelleyerek sağlık ekiplerinin yaralıları ulaşmasını önlemişlerdir. Örneğin Gazze'nin kuzeyinde kalan Zeytun mahallesine ambulânsların ve sağlık ekiplerinin ulaşabilmesi ancak çatışmaların başlamasından iki hafta sonra mümkün olabilmiştir. İsrail'in yarattığı bu olumsuz ortam içinde yüzlerce Filistinli hastahanelere ulaşmadan hayatını kaybetmiştir. Gerçi ulaşırsalardı da durum pek farklı olmayacaktı. Zira tıbbî ekipman yokluğu, elektrik noksanlığı ve yaralıların çokluğu ve doktorların kırılan direnci zaten yaralıları kurtarmaya yetmeyecekti. Bu anlamda uluslararası toplum, Al Shifa hastahanesinde yaralıları kurtarmaya çalışırken kendi çocuklarının cesetleriyle karşılaşan doktorun feryatlarını da unutmuş değildir⁵⁶. Sonuçta İsraili yetkililer in harekât boyunca Filistinli sivil halka karşı takındıkları bu insanlık dışı tutum kayıpların daha da artmasına yol açmıştır. İsraili yetkililerin bu tutum ve davranışlarının ise onları La Haye'e götürülecek kadar açık bir savaş suçu oluşturduğu aşikardır⁵⁷.

D) İsraili yetkililer Gazze harekâtında insani yardımları gerçekleştirmekle görevli personele ve BM Barış Gücü misyonundaki personele saldırılmasına ortam hazırlamak suretiyle savaş suçu işlemişlerdir.

Barış gücü misyonunda görevli olan ya da insani yardım kapsamındaki personele ya da hedeflere saldırmak UCM statüsü madde 8 (2) (e) (iii) ye göre ve eski Yugoslavya için kurulmuş olan UCM statüsü 3. maddesine göre bir savaş suçu sayılmıştır⁵⁸. Ancak yukarıda da açıklandığı gibi, İsrail ordusu, harekât boyunca insani yardımla görevli olan personele saldırmış, ambulânsların çalışmasını engellemiş, hastahaneleri ve doktorları vurmuş, insani yardımları aktarmakla görevli personele engel çıkarmış , Kızılhaç ve Kızılay ekiplerinin çalışmasını engellemiştir⁵⁹. İsrail bununla da durmamış ve sonuçta BM'lere ait bir okulu vurarak çocukların ölümüne de sebep olmuştur. Bardağı taşırın bu damlayla beraber BM dönem başkanının aklı başına gelmiş ve İsrail'in tutum ve davranışlarının “bir soykırım” olarak nitelemiş ve Gazze'deki sivilleri durumunun “tolere edilemez” olduğunu açıklamıştır⁶⁰. Ancak İsrail , varlığını borçlu olduğu bu örgüte dahi ” işinize bakın ve bizim işimize burnunuzu sokmayın” diyebilecek kadar ileriye gidebilmiştir!⁶¹. İsraili yetkililerin, bir savaş suçu oluşturan bu tutum ve davranışlarının da BM'lerce soruşturulacağından kuşku duyulmamalıdır.

E) İsraili yetkililer esirlere ve sivil halka kötü muamelede bulunmak suretiyle savaş suçu işlemişlerdir.

⁵⁶ Acer, sh.8.

⁵⁷ Acer, sh.8;

⁵⁸ Başak, sh.238.

⁵⁹ Acer, sh.8; Akgönenç, sh.5; El Hayat, sh.2

⁶⁰ Akgönenç, sh.5

⁶¹ Akgönenç, sh.5.

Uluslararası silâhlı çatışmalar hukuku Cenevre Konvansiyonlarından bu yana esir alınmış olan kişilerle sivil nüfusa kötü muamelede bulunmayı bir savaş suçu saymıştır. “Kötü muamele”nin bir savaş suçu sayılması, savaşta esir düşenlerle ilgili III. Cenevre Konvansiyonu tarafından özel olarak düzenlenmiştir. Çatışmalara aktif olarak katılmayan veya katılsa bile esir düşmüş , hastalanmış ve yaralanmış olan muhariplere ve özellikle sivillere kötü muamele edilmesi eski Yugoslavya için kurulmuş olan UCM statüsü ve La Haye UCM statüsü md.8 (2) (a) (ii) tarafından da ciddi bir savaş suçu olarak kabul edilmiştir. Ancak bütün bu açık düzenlemelere rağmen, İsrail öncelikle esirlere kötü muamele etmiştir. Uluslararası toplum, İsraili askerlerinin esir aldıkları sivil halkı bir binaya toplatıp sonra da bu binayı uçaklara ve tanklara hedef göstermesini unutmamıştır.

Öte yandan İsrail’in Gazze’yi zaten 18-19 aydan beri ambargo altında tuttuğunu da unutmamak gerekir. Mısır’ın da sınırlarını kapatmasıyla tamamiyle bir açık hava hapisanesine dönen Gazze’de Filistinli sivil halk zaten harekâttan önce kırılmıştı. Tüm ihtiyaçlarını Mısır sınırında kazdığı tünellerden Mısır’a geçerek karşıyorlardı. Doğru düzgün yiyecek ve içecek bulamayan, temiz suya muhtaç olan , elektriği olmayan ve hiç bir insani yardımın ulaşmadığı Gazze halkı , İsrail’in harekâtle beraber bu tünelleri bombalaması ve ambargoyu sertleştirmesiyle yaşam ve hatta ölümden kaçma imkanını dahi kaybetmiştir⁶². İsrail’in oluşturduğu ve Filistinlilerin daha çok kayıp vermesine yol açan bu ortamın sivil halkın yaşam hakkını elinden alarak ciddi bir savaş suçu olarak karşımıza çıktığı açıktır.

F) İsraili yetkililer korunması gereken mekânlara saldırmak ve bu mekânları tahrip etmek suretiyle savaş suçu işlemişlerdir.

Silâhlı çatışmalar esnasında dini, tarihi, sanatsal, bilimsel , eğitim ve hayır kurumu niteliğindeki yerlerin hedef alınması ve tahrip edilmesi hem Cenevre Konvansiyonları ve ek protokollerinde, hem eski Yugoslavya için kurulmuş bulunan UCM statüsünde ve hem de La Haye UCM statüsünde bir savaş suçu olarak kabul edilmektedir⁶³. Buna rağmen İsrail ordusunun Gazze harekâtı sırasında girmediği ve tahrip etmediği “ korunması gereken yer” kalmamıştır. İsrail ordusu “ Hamas militanları bu korunması gereken yerlerde saklanıyorlar” iddiasından hareketle, camileri, okulları, aş evlerini ve diğer hayır kurumlarını hedef alarak yerle bir etmek suretiyle bir savaş suçu işlemiştir. Bu arada İsraili yetkililerin korunması gereken yerlere saldırmak için ileri sürdüğü gerekçenin, bundan 50 yıl önce Nürnberg Mahkemesinde Musevileri katletmiş olan Nazi subayları tarafından ileri sürülmüş olması da⁶⁴ herhalde tarihin ilginç bir cilvesi olsa gerektir.

G) İsraili yetkililer Gazze halkını göçe zorlamak suretiyle savaş suçu işlemişlerdir.

Silâhlı çatışmalar esnasında halkın göçe zorlanması da hem Cenevre Konvansiyonları ve ek protokollerinde, hem de eski Yugoslavya için kurulmuş bulunan

⁶² Akgönenç, sh.5; Acer, sh. 8; El Hayat, sh.2.

⁶³ Başak, sh.207 vd.

⁶⁴ El Hayat, sh.2.

UCM statüsünde ve hem de La Haye UCM statüsünde bir savaş suçu olarak kabul edilmiştir. Cenevre Konvansiyonu madde 48 ve 49 da savaş esnasında zorunlu yer değiştirmenin ancak askeri açıdan gerekli olan durumlarda ve çok uzak olmayan mesafeler dahilinde mümkün olabileceği hükmüne bağlanmış durumdadır. Üstelik bu halde bile zorunlu göçe tabi tutulanların barınma, beslenme, sağlık ve güvenlik koşullarının sağlanmış olması gerekmektedir⁶⁵. Oysa İsraili yetkililer, sivil yerleşim birimlerini hedef alarak bombalamak suretiyle öncelikle Gazze'nin kuzeyindeki halkın evlerini terk ederek başka bölgelere göç etmelerine yol açmışlardır. Öte yandan İsraili yetkililer, özellikle harekât ilerledikçe, Gazze halkına , uçaklardan ve helikopterlerden “ Gazze'yi terk edin “ şeklinde yazılı mesajlar atmaktan da çekinmemişlerdir. İsraili yetkililerin, Filistinlilerin yerleşim ve yaşam haklarını elinden almaya yönelik olan bütün bu fiillerin güncel uluslararası silâhlı çatışmalar hukuk açısından birer savaş suçu oluşturduğu ortadadır. Üstelik İsraili yetkililer bu suçu, Filistinlilerin kaçıp göç edebilecekleri bir yer olmadığını bile bile işlemişlerdir.

H) *İsraili yetkililer Gazze halkının mallarını tahrip etmek suretiyle savaş suçu işlemişlerdir.*

Sivil halkın sahip olduğu malların tahrip edilmesi de hem Cenevre Konvansiyonlarında, hem eski Yugoslavya için kurulmuş olan UCM statüsünde ve hem de La Haye UCM statüsü md.8 (2) (a) (iv) tarafından bir savaş suçu olarak kabul edilmiştir⁶⁶. İsraili yetkililer, Filistinlilerin sadece oturdukları binaları değil, onların yaşam damarları olan portakal ve limon bahçelerini, özellikle yetişmesi çok zaman alan zeytinliklerini , büyük ve küçükbaş hayvan ağıllarını, tavuk çiftliklerini ve birer fabrikadan ziyade küçük ölçekli birer atölye niteliğinde olan çimento fabrikalarını ve hatta kola fabrikalarını yerle bir ederek Gazze'de sistematik bir yıkım gerçekleştirmişlerdir. 4 bin evin yıkılması ,20 bin evin hasar görmesine ve 50 bin kişinin evsiz kalmasına yol açan⁶⁷ bu fiillerin de bir savaş suçu oluşturduğundan kuşku duyulmamalıdır.

4. SAVAŞ SUÇU ve İNSANLIĞA KARŞI SUÇ İŞLEMİŞ BULUNAN İSRAİLLİ YETKİLİLERİN La Haye UCM'DE YARGILANABİLMELERİ MÜMKÜN MÜDÜR ?

Bilindiği gibi La Haye UCM, 1998 yılında Roma'da gerçekleştirilen Uluslararası Ceza Mahkemesi Kurulmasına Dair Birleşmiş Milletler Diplomatik Konferansının çalışmaları sonunda kurulmuş olan ve kendine özgün bir statüsü ile bu statü doğrultusunda oluşturulmuş bulunan bir teşkilâtı olan devamlı bir mahkemedir. Nürnberg ve Tokyo mahkemeleriyle başlayan ve yarım asırlık bir çalışma ve gelişme sürecinin bir sonucu olarak ortaya çıkan UCM'nin en önemli özelliği , eski Yugoslavya ve Ruanda UCM'lerinden farklı olarak , geçici nitelikte olmayan ve yargı yetkisi herhangi bir yer,

⁶⁵ Başak, sh.191.

⁶⁶ Başak, sh.187.

⁶⁷ Çubukçu, sh.7; Acer, sh.8.

bir olay veya bir zaman dilimiyle sınırlı olmaksızın savaş suçları, soykırım ve insanlık aleyhine suçlara bakma yetkisine sahip olan devamlı bir mahkeme olmasıdır⁶⁸.

Belirtmek gerekir ki, İsrail'in Gazze'de gerçekleştirdiği harekât sırasında işlenen savaş suçları ve insanlığa karşı işlenen suçlar nedeniyle hassas olan ve İsraili yetkililerin "La Haye" 'de yargılanmasını sık sık dile getiren uluslararası toplumun işaret etmek istediği mahkeme de işte bu UCM'dir⁶⁹. La Haye'de birden fazla UCM'nin olduğu bilinmektedir. Ancak bunların yargı yetkisinin gerek ülke, gerek kişi ve zaman bakımından Gazze harekâtına teşmil edilmesi mümkün değildir⁷⁰. O neden üzerinde durulması gereken soru La Haye UCM'nin Gazze harekâtında işlenen suçlar açısından yargı yetkisine sahip olup olmadığıdır.

İsraili yetkililerin Gazze harekâtında işlediği savaş suçları nedeniyle La Haye UCM'de yargılanıp yargılanamayacağı sorununun inceleyenler, İsrail'in UCM'nin yargı yetkisini tanımamış olması nedeniyle, bu devletin yetkililerinin UCM'de yargılanamayacağı konusunda fikir birliğine varmış durumdadırlar⁷¹. İsrail'in yanında, bir devlet olma niteliği tartışmalı olan Filistin Yönetimi de UCM 'nin kurucu statüsünü imzalamamıştır. UCM statüsüne bakıldığında, statüye taraf olan her devletin, UCM'nin yargı yetkisini zorunlu olarak kabul edeceği anlaşılmaktadır. Bu anlamda UCM'nin yetkisi zorunlu ya da otomatiktir⁷². Ancak bu zorunlu yetki, kuşkusuz ki statüye taraf olan devletler açısından doğmaktadır. Yoksa, evrensellik ilkesi gereğince, UCM'nin herhangi bir yerde herhangi bir kişi tarafından işlenmiş olan her türlü fiili yargılayabilmesi söz konusu değildir. UCM statüsünün 12(2) (a) ve (b) maddelerine göre, mahkemenin yargı yetkisinin doğabilmesi için suç teşkil ettiği iddia olunan fiilin ya statüye taraf olan bir devletin ülkesinde işlenmiş olması, ya da statüye taraf olan bir devlet vatandaşı tarafından işlenmesi gerekmektedir. Uluslararası hukuk açısından Gazze İsrail tarafından işgal edilmiş bir bölge olarak kabul edildiğinden, yargılama konusu yapılmak istenen fiillerin "bir başka devlet ülkesinde" değil de, İsrail'in kontrolünde olan topraklarda işlendiği kabul olunmaktadır⁷³.

İsrail'in UCM statüsüne taraf olmamasından kaynaklanan yargı yetkisi konusu şu günlerde bir başka zorlama ile aşılmaya çalışılmaktadır. Uluslararası sivil toplum kuruluşları, özellikle Fransız avukat Gilles Devers'in gayretleriyle, İsrail ordusunda görevli olan ve Gazze harekâtına katılmış bulunan üst düzey askerler arasında çok sayıda Fransız vatandaşlığına da sahip olan İsrail vatandaşı bulunduğundan hareketle,

⁶⁸ La Haye UCM'nin kuruluşu, yapısı ve işleyişi hakkında geniş bilgi için bkz. Alibaba, A.: Uluslararası Ceza Mahkemesinin Kuruluşu, 49 AÜHFD.(200), S.1-4, sh. 181 vd; Aksar, Y. : Evrensel Yargı Kuruluşları, Ankara 2007,sh. 131 vd; Töngür, sh.13 vd; Tezcan/Erdem/Önok, sh.364 vd.

⁶⁹ Çakmak, C. : İsrail savaş suçlarını yargılamak mümkün mü? 27 Ocak 2009 tarihli Zaman Gazetesi, sh.18.

⁷⁰ Çakmak,sh.18.

⁷¹ Çakmak, C. : İsrail savaş suçlarını Yargılamak mümkün mü? 27 Ocak 2009 tarihli Zaman Gazetesi, sh.18; Aybay, sh.2 ; Acer, sh.8; Aydın, sh.13

⁷² Tezcan/Erdem/Önok, sh.384.

⁷³ Çakmak, sh.13.

söz konusu savaş suçlarının statüye taraf bir devlet olan Fransız vatandaşları tarafından işlendiği iddiasıyla mahkemenin yargı yetkisinin oluşmasını sağlamaya çalışmaktadırlar⁷⁴. Uluslararası sivil toplum kuruluşları, her ne kadar bu gerekçeyle UCM Delil Ünitesi önünde bir dosya açmayı başarmışlarsa da UCM tarafından hukuki anlamda bir soruşturmanın henüz başlamadığını belirtmek gerekir.

Gazze’de işlenen savaş suçları nedeniyle İsraili yetkililerin UCM’de yargılanabilmeleri için akla gelen diğer bir yol da , BM Güvenlik Konseyi’nin , BM Antlaşması çerçevesinde UCM ‘nin yetkili olduğunu mahkeme savcılığına bildirmesidir. Şöyle ki; UCM statüsü md. 13 (1) a-b hükümleri çerçevesinde, BM güvenlik Konseyi, BM Antlaşmasının VII. Bölümünün kapsamına giren “ durum veya durumlar” hakkında UCM’nin yetkili olduğunu mahkeme savcılığına bildirebilmektedir. BM Antlaşmasının VII. Bölümünün kapsamına giren, yani “ uluslararası barış ve güvenliğin bozulmuş ya da en azından tehdit altında olduğu” durum veya durumlarda, BM Güvenlik Konseyi’nin mahkeme savcısına bildirimde bulunması halinde , UCM’nin yetkisinin doğabilmesi için statünün 12 maddesinde aranan şartların gerçekleşmesi aranmayacaktır. Diğer bir ifadeyle , bu halde UCM’nin yetkisi, ilgili devlet olan İsrail’in UCM statüsüne taraf olup olmadığına bakılmaksızın doğmaktadır . Bu halde , UCM’nin , bildirim konusunu oluşturan fillerin yargılanması bakımından evrensel bir “ ad hoc” mahkeme gibi hareket edeceği açıktır⁷⁵. Ancak belirtmek gerekir ki, UCM statüsünde BM Güvenlik Konseyi’nin UCM savcısını ne şekilde harekete geçireceğine ilişkin özel bir düzenleme yoktur. Durum böyle olduğunda, BM Güvenlik Konseyi’nin UCM savcılığını harekete geçirebilmesi için alacağı kararı BM Antlaşması’nın 27 . maddesinde düzenlenmiş olan genel karar alma rejimi çerçevesinde alması gerektiği ve bunun da Güvenlik Konseyi’nin 5 daimi üyesinin oyları da dahil olmak üzere 9 olumlu oy gerektireceği açıktır⁷⁶. İşte olumlu olması gereken bu oylar arasında ABD’nin de oyu bulunması gerektiğinden, sorunu yakından takip edenler, İsrail ile ABD arasındaki yakın ilişkiler ve Konsey’in daimi üyesi olan diğer batılı ülkeler nedeniyle böyle bir ihtimalin gerçekleşmesinin neredeyse mümkün olmadığı ve böyle bir ihtimalde veto yoluna gidileceği konusunda görüş birliği içindedirler⁷⁷.

Gerçekleşmesi oldukça zor , hatta neredeyse imkansız olan diğer bir ihtimal de, savaş suçu işlediği iddia olunan İsraili yetkililerin, İsrail ulusal yargısı içinde yargılanmalarıdır. Her ne kadar çok uzak bir ihtimalse de İsrail’in bu yola gitmesi halinde uluslararası toplum nezdinde kaybettiği saygınlığını biraz olsun yeniden kazanacağı açıktır. Üstelik uluslararası saygınlığı biraz olsun yeniden kazanmak bir tarafa, İsrail’in böyle bir yükümlülüğü de vardır. Zira İsrail’in UCM statüsüne taraf olmaması, bu devletin en azından uluslararası örf ve adet kuralları gereğince işlenen savaş suçlarından sorumlu tutulmasından muaf olması anlamına gelmemelidir⁷⁸. Kaldı

⁷⁴ Aydın, sh.13.

⁷⁵ Tezcan/Erdem/ Önok, sh.395; Tongür, sh.53-54

⁷⁶ Tezcan/Erdem/Önok, sh.396.

⁷⁷ Acer, sh.8; Çakmak, sh.18; Aydın, sh.13; El Hayat Gazetesi, sh.2.

⁷⁸ Tarhanlı, sh.28; Çakmak, sh.18; Acer, sh.8

ki, tüm uluslararası insancıl hukuk metinleri de İsrail'in Gazze'de işlemiş olduğu savaş suçlarından sorumlu olduğunu ifade etmektedir. Her ne kadar “ usul esasın kapısını açıyorsa “ da , usul kurallarını gerekçe göstererek İsraili yetkililerin yargılanması yoluna gitmemek, Gazze'de yaşananlardan sonra, kanımızca yeni bir insanlığa karşı suç işlemekle eş anlamlı olacaktır.

SONUÇ

İsrail'in geride bıraktığımız Aralık ayı içinde Gazze'de gerçekleştirmiş olduğu ve 1.315 kişinin ölümü, 5.300 kişinin yaralanmasıyla son bulan harekâtı , İsrail'in Hamas füzelerine karşı bir meşru müdafaaı olarak kabul edebilmek mümkün değildir. Tam tersine, İsraili yetkililer, bu savaşta sivil halka karşı orantısız ve gereksiz bir güç kullanmak suretiyle hem bir insanlık suçu, hem de ağır bir savaş suçu işlemiş bulunmaktadırlar. Bu temel iki uluslararası suçun yanında, sivillere ve muhariplere karşı eza ve cefa çektiren silâhları kullanmak, insani yardımları engellemek, insani yardım ve Barış Gücü misyonunda görevli personele saldırmak ve bunların çalışmalarını engellemek, halka kötü muamele etmek, korunması gereken mekânları tahrip etmek ve halkı göçe zorlamak İsraili yetkililerin işlediği savaş suçlarının bazılarıdır.

Altını çizerek vurgulamak gerekir ki, güncel uluslararası hukuk, işlenen bütün bu savaş suçlarının faillerinden hesap sorulmasını sağlayabilecek maddi hukuk kurallarına ve yargılama organizasyonlarına sahiptir. Ancak bu yargılama organizasyonlarının yargı yetkisin doğabilmesi için , yetki unsurunun niteliği gereği, devletlerin bu yetkiyi kabul etmiş olmaları şartının aranması, söz konusu maddi hukuk kurallarının uygulanmasını engellemektedir. Bu bağlamda İsrail'in La Haye UCM statüsüne taraf olmaması da UCM 'nin yargı yetkisinin İsrail açısından doğmasını ve İsraili yetkililerin La Haye'de yargılanmasını engellemektedir.

UCM 'nin yargı yetkisi açısından bu eksikliğin giderilmesi teorik olarak mümkündür. Zira UCM statüsü, uluslararası barış ve güvenliğin bozulduğu veya en azından tehdit altında bulunduğu hallerde, BM Güvenlik Konseyi'nin mahkeme savcılığına bulunacağı bir bildirimle soruşturma açılmasını sağlayabilmektedir. Ancak bu halde de Güvenlik Konseyi'nin karar alabilmesi Konsey'in genel karar alma sürecine tabi olduğundan sorunun çözümü hukuk dışına çıkarak uluslararası ilişkiler alanına geçmektedir. Bu alanda ise ABD ve Güvenlik Konseyi'nin daimi üyelerinin bilinen İsrail yanlısı tutumları nedeniyle , Konsey'in , UCM savcılığının harekete geçirilmesi yönünde bir karar alabilmesi oldukça zor gözükmektedir.

Fanatik Filistinli düşmanı olmayan İsraili'lerin de dile getirdikleri gibi, aslında Gazze harekâtı gerçekte İsrail'e pek bir şey kazandırmamıştır. Hamas roketleri az sayıda da olsa, içinde bulunduğumuz şu ateşkes günlerinde de fırlatılmaktadır. Mısır'a geçiş tünelleri yıkılmış olmasına rağmen yeni tüneller inşa edilmektedir. Aç kalan insanlardan başka ne beklenebilir ki? Gazze'nin alt yapısı belki yıkılmıştır ama Hamas da kendi içinde ve özellikle uluslararası toplum nezdinde güçlenmiştir⁷⁹. Ateşkesi kalıcı kılmak için Mısır'da yürütülen görüşmelerde sadece El Fetih değil, Hamas'ın da masada olması

⁷⁹ Levy, G.: “İsrail'in Gazze başarısızlığı”, 2 Şubat 2009 tarihli Cumhuriyet Gazetesi, sh.8.

şiddetle savunulmaktadır⁸⁰. Ama , bazıları küçük olmak üzere 1.300 mezarın kazılmasına ve binlerce insanı sakat kalmasına yol açan bu harekât, İsrail'in özellikle uluslararası toplum nezdinde saygınlığından çok şey yitirmesine yol açmıştır. Bugün İsrail denince insanların aklına aralarında çocukların da bulunduğu savunmasız sivil halkın üzerine fosfor bombaları yağdıran, insanları önce esir olarak bir binaya dolduran ve daha sonra da bu binayı uçaklara ve tanklara bombalatan, ambulânsları ve doktorları vuran, insani yardımları engelleyerek sivil halkı ölüme mahkum eden “ vahşi, tehlikeli, sınır tanımayan, BM Güvenlik Konseyi kararlarını görmezden gelen ve uluslararası hukuku hiçe sayan, ahlaki omurgası zarara uğramış bulunan⁸¹” bir devlet akla gelmektedir. Bütün bu nedenlerle İsrail'in uluslararası saygınlığını biraz olsun yeniden kazanabilmesi için yapması gereken şey savaş suçu işlediği iddia edilen yetkililerini kendi ulusal mahkemelerinde yargılamasıdır. Ancak bunun da oldukça “ safça” bir dilek olduğu ve tam tersine, Gazze saldırısına katılan askerlerinin uluslararası yargıda yargılanmalarını önlemek için “özel bir hukuk ekibi “ oluşturan⁸² İsrail'in hiç bir zaman böyle bir yola gitmeyeceği tecrübeyle sabittir. Korkarız ki, İsraili savaş suçularının yargılanmalarına yönelik olarak uluslararası toplumda ilk defa bilinçli olarak doğmuş bulunan bu heyecan da bir işe yaramayacak ve Gazze katliamı da, İsrail'in bundan önceki katliamları gibi unutulup gidecektir.

KAYNAKLAR

- “ Avrupa Birliği yine Hamas'ı adres gösterdi, 27 Ocak 2009 tarihli Zaman Gazetesi, sh.13
- Acer, Y. : İsrail'in suçları, 1-8 Şubat 2009 tarihli Dünya Gündemi Gazetesi, sh.8
- Akgöncü, O : Gazze trajedisi : Aktörler, algılamalar ve uygulamalar, 18-25 Ocak 2009 tarihli Dünya Gazetesi, sh.5.
- Alpay, Ş. : Hamas, İsrail- Filistin görüşmelerine katılmalı, 21 Şubat 2009 tarihli Zaman Gazetesi, Sh.21.
- Aslan, M. Y. : Teoride ve Uygulamada Savaş Suçları, Ankara 2005.
- Aybay, R. : Savaş Hukuku ve savaş suçları, 28 Ocak 2008 tarihli Cumhuriyet Gazetesi, sh.2.
- Aydın, A. İ. : Üç kıtadan İsrail'e suç duyurusu, 27 Ocak 2009 tarihli Zaman Gazetesi, sh.13.
- Azarkan, E. : Uluslararası hukukta insanlığa karşı suçlar, 52 AÜHFD (2003), sh. 125-139.

⁸⁰ Alpay, Ş.: Hamas, İsrail-Filistin görüşmelerine katılmalı, 21 Şubat 2009 tarihli Zaman Gazetesi, sh.21.

⁸¹ Levy, sh.8.

⁸² Olmert'ten, katliama katılan askerlere hukuki koruma güvencesi, 27 Ocak 2009 tarihli Zaman Gazetesi, sh.13.

- Baş , H. : Gazze savaşının ardından, 26 Ocak 2009 tarihli Cumhuriyet Gazetesi, sh. 8.
- Başak, C. : Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Uluslararası Suçlar, Ankara 2003.
- Batur Yamaner, M. : Silâhlı Çatışmalarda Sivillerin Korunması, İstanbul 2007.
- Cassese, A. : International Criminal Law, Oxford 2003.
- Çakmak, C. : İsrail savaş suçlularını yargılamak mümkün mü? 27 Ocak 2009 tarihli Zaman Gazetesi, Sh.18.
- Çubukçu, M. : İsrail saldırısının bedeli, 1 Şubat 2008 tarihli Radikal Gazetesi, “Radikal İki” Eki, sh.7.
- Çubukçu, M. . Gazze’yi dumanlar anlatıyor, 23 Ocak 2009 tarihli Yeni Düzen Gazetesi, sh.21
- Fisk, R. : Sivil kanı Batı’nın da eline bulaştı, 18-25 Ocak 2009 tarihli Dünya Gündemi Gazetesi, sh.5.
- “İlişkilere verilen ağır zararın izi kalır”, L. Tavşanoğlu’nun AJC direktörü Jason Isaacson’la yaptığı söyleşi, 15 Şubat 2009 tarihli Cumhuriyet Gazetesi, sh.12.
- Karan, C. : İsrail’in hedefleri neydi, ne oldu ? 19 Ocak 2009 tarihli Radikal Gazetesi, sh. 9.
- Kurtdarcan, B.: Uluslararası silâhlı çatışmalar hukukunda yasaklı silâhlar ve beyaz fosfor ‘un kullanımıSorunu, Güncel Hukuk, Temmuz 2008, 7-55, sh.46-50.
- Levanthal , S. : “ Ben topçuyken fosfor bombası kullandım”, 2 Şubat 2009 tarihli Cumhuriyet Gazetesi, Sh.8.
- Levy, G. (Çev. Arkan , M.) : “ İsrail’in Gazze başarısızlığı”, 2 Şubat 2009 tarihli Cumhuriyet Gazetesi, sh.8.
- Pazarıcı, H. : Uluslararası Hukuk, Ankara 2003.
- Salha, S. : İsrail’in “ DIME” zaferi, 23 Ocak 2009 tarihli Zaman Gazetesi, sh.22.
- Tarhanlı, T. : Savunma ve suç arasında İsrail’in Gazze harekâtı, Güncel Hukuk, Şubat 2009, 2-62, sh.26-29.
- Tezcan, D./Erdem, M.R./ Önok, M. : Uluslararası Ceza Hukuku, İstanbul 2009.
- Töngür, A.R. : Uluslararası Ceza Mahkemesinin Kapsamı ve Yargılama Hukuku, İstanbul 2005.
- Tüttüncü, A.N. : İnsancıl Hukuka Giriş, İstanbul 2005.